

OPONENTSKÝ POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

MENO HABILITANTA	ThLic. Marián Gavenda, PhD.
NÁZOV HABILITAČNEJ PRÁCE	Masmediálna spiritualita
ODBOR HABILITAČNÉHO A INAUGURAČNÉHO KONANIA	Katolícka teológia
ROZSAH PRÁCE	354 s.
MENO OPONENTA	prof. ThDr. PaedDr. Ing. Gabriel Paľa, PhD.
PRACOVISKO OPONENTA	Prešovská univerzita v Prešove, Ul. 17. novembra č.15, 080 01 Prešov

HODNOTENIE

1. Zhodnotenie významu, aktuálnosti a originality riešenej problematiky

Predložená habilitačná práca s názvom *Masmediálna spiritualita* je interdisciplinárnym textom na rozhraní teológie, masmediálnej komunikácie, spirituality, psychológie a ďalších vedných odborov. V čase technologického rozmachu, technologickej revolúcie a neustálej digitalizácie je veľmi aktuálnou a to najmä v kontexte náboženskej skúsenosti a mediálnej skúsenosti, ktoré navzájom súvisia. V týchto súvislostiach sú zjavné negatívne vplyvy nových médií na jednotlivé dimenzie ľudskej osoby (poznávacie schopnosti, vôľu, city, slobodu a vzťahy). Autor používa na tieto kyberchoroby termín pandémie, na ktoré hľadá liek a v práci má ambíciu dokázať, že takýto liek existuje, a že existuje viacero ciest, ako dosiahnuť uzdravenie. Ako autor sám v úvode práce píše, je ním v širšom slova zmysle duchovný život, vyjadrovaný prejavmi náboženskej praxe, vyzrievanej v dvojtisícročí kresťanskej tradície v lone našej teraz ohrozenej civilizácie. Zdôrazňuje, že terapiou na negatívne dôsledky mediálnych závislostí je modlitba, teda rozhovor so vždy prítomnou osobou Druhého, Blízkeho a Milujúceho, ktorý vytrháva človeka z osamelosti a zamerania len na seba. Habilitačná práca ThLic. Mariána Gavendu, PhD. je komplexným dielom, v ktorom je možné nájsť množstvo inšpiratívnych textov v originálnom prevedení a po vedeckej stránke spĺňa kritéria kladené na tento typ prác. Spracovanie tejto habilitačnej práce preukazuje vysokú erudovanosť autora vo vyššie spomenutých vedných oblastiach.

Originalita riešenia problematiky spočíva vo vybranej téme a zohľadnenie komplexného chápania mediálnej spirituality a to najmä ako:

- spiritualita, teda duchovná interpretácia samotného fungovania komunikácie a médií, ako aj otázky prenášania duchovných posolstiev prostredníctvom médií;
- spiritualita ako liek z chorôb mediálnej kultúry;
- spiritualita, teda vo všeobecnosti ponímaný duchovný život, avšak prežívaný v atmosfére a vplyvoch vizuálnej kultúry a života vo virtuálnej realite;
- istá „stavovská“, špecifická spiritualita tých, čo v médiách pracujú a majú istý podiel zodpovednosti na ich vplyve.

2. Splnenie sledovaného cieľa v habilitačnej práci

Autor si stanovil cieľ práce, ktorý spomína v úvode a to: odvážne poukázať, že jestvuje liek na civilizačné choroby mediálnej kultúry, ako nazýva negatívne vplyvy médií. Tento „beletristický“ cieľ autor rozdelil na čiastkové ciele, ktoré sú stanovené na začiatku každej

kapitoly predloženej práce. Konštatujem, že autor stanovené ciele splnil a v rozsahu práce sú aj vecne argumentované.

3. Formálne a grafické zhodnotenie práce

Po formálnej stránke predložená habilitačná práca je veľmi dobre spracovaná. Pozostáva z troch akceptovateľne rovnomerne rozdelených hlavných kapitol. Štruktúra práce je logická, prehľadná a obsahovo vyvážená; medzi jednotlivými kapitolami je vyváženosť a vnútorná nadväznosť. Obsah predkladanej práce je relevantný k téme, ktorú sa autor podujal spracovať, aj keď je graficky rozvláchny. Rozsah habilitačnej práce je na 354 stranách, autor použil 315 zdrojových dokumentov, ktoré pretavil do 818 poznámok pod čiarok. Potvrdzujem, že poznámkový aparát je spracovaný na výbornej úrovni v rámci normy ISO 690.2.

Po stránke grafickej a estetickej je práca kvalitne spracovaná, je úhľadná a prehľadná. Po formálnej stránke spĺňa požiadavky kladené na takýto druh práce. Vzhľadom na použité bibliografické pramene jazyk práce je odborný, vedecký, autor používa odbornú terminológiu, pričom jeho štýl je vedecký. Jazyková stránka habilitačnej práce je vyhovujúca. V práci je niekoľko drobných gramatických nedostatkov (preklepov), ktoré nijako neznižujú vecnú a vedeckú úroveň a aj napriek tomu je habilitačná práca na výbornej úrovni. Čo sa týka metodologického postupu je zvolený správne.

4. Úroveň rozpracovania teoretickej časti práce

Úroveň rozpracovania teoretickej časti práce je výborná. Autor rozdelil prácu do troch častí. V úvode každej kapitoly sleduje a logicky zdôvodňuje metodológiu a čiastkové ciele. V prvej kapitole Mediálna spiritualita predstavuje kresťanskú spiritualitu, jej definíciu, metódy, pramene. Venuje sa aj symptómom duchovného stavu súčasnej Európy, teologickej podstate komunikácie i prototypu ohlasovateľa v osobe sv. apoštola Pavla z Tarzu. V druhej kapitole Médiá v zrkadle magistéria sa venuje Učiteľskému úradu Cirkvi ako jednému z hlavných teologických prameňov pre spiritualitu všeobecne i pre spiritualitu médií. Prínosom je v tejto kapitole stať, kde sa podrobne venuje postojom Cirkvi k médiám, ktorý nazýva termínom „sympatico – prorocký“. V nej autor prichádza k zisteniu, že Druhý vatikánsky koncil nebol v tomto ohľade vôbec prelomový, znamenal skôr plynulú kontinuitu. Nosnou časťou habilitačnej práce je posledná kapitola Diagnóza a terapia chorôb mediálnej kultúry, kde autor najprv stručne predstavuje mechanizmy negatívnych vplyvov nových médií na jednotlivé dimenzie ľudskej osoby a následne poukazuje, ako nové mediálne vnímanie vplýva na náboženskú skúsenosť a náboženský život. V rámci možnosti „duchovnej terapie“ následne rozoberá dve z viacerých ciest. Prvou je skúsenosť „integrálneho uzdravenia“, kde vysvetľuje, čo znamená a na akých princípoch je postavené. Druhou je tzv. „cesta krásy“, ktorá je postavená na princípe „integrity čností“, teda vnútorného spojiva medzi tzv. *transcendentáliami* - krásou, jednotou, pravdou a dobrom. Záverom tejto analýzy potvrdzujem, že autor veľmi vhodným a vedeckým spracovaním témy preukázal svoje kvalitné teoretické vedomosti, dlhoročné praktické skúsenosti a schopnosti v predmetnej oblasti, aj keď si osobne myslím, že niektoré podkapitoly sú rozsahovo objemnejšie, ako bolo potrebné. Nemožno však uprieť snahu autora logicky uvádzať čitateľa do „zákutí“ témy.

5. Úroveň spracovania výskumu a prínos pre ďalší rozvoj vedy

Autor pracoval s mnohými bibliografickými zdrojmi. Používal domácu ako aj cudzojazyčnú literatúru, pričom množstvo a reprezentatívnosť literatúry poukazuje na odbornosť v danej problematike. Pri písaní autor použil celkovo 240 zdrojov a 75 dokumentov magistéria. Rovnako veľmi pozitívne vnímam viaceré uvedené výskumy (sekundárne), o ktoré výsledky sa autor opiera a vyhodnocuje ich praktický dopad. Škoda, že autor v úvode práce nespomenul metódy, ktoré použil pri písaní práce. Pri spracovaní druhej kapitoly Média v zrkadle magistéria autor predstavuje výsledky svojho výskumu formou plnotextového vyhľadávania, ktorým preskúmal všetky encykliky pápežov pokoncilového obdobia a apoštolské exhortácie, výnimočne pápežské listy. Prvým prekvapujúcim zistením, o ktorom autor píše bolo, že také závažné dokumenty ako encykliky, ktoré reagujú na širokú škálu tém náboženského a cirkevného života v čase nesmierneho vplyvu médií, venujú médiám len minimálnu pozornosť, navyše vo väčšine prípadov je skôr kritická, teda poukazuje na ich negatívny vplyv v jednotlivých oblastiach. K zisteniu však patrí aj fakt, že médiám venovaný priestor sa s postupom času rozširuje a všima si viaceré aspekty nielen ich obsahu, ale aj vplyvu samotných médií. Túto časť práce autor spracoval originálne a precízne aj napriek tomu, že na Slovensku sa viacerí autori zaoberali analýzou dokumentov magistéria v kontexte médií, resp. mediálnej problematiky v živote Cirkvi. Výsledky bádania, výskumu a prínos poznatkov v analyzovanej problematike je jednoznačný. Autor práce preukázal schopnosť vedecky pracovať a vyhodnocovať získané informácie. V predložennom texte sú viditeľné a čitateľné obrovské skúsenosti a prax autora, nedajú sa prehliadnuť. Práca má jednoznačný prínos nielen pre odbornú, ale aj širšiu verejnosť v oblasti spirituálnej teológie a taktiež masmediálnej komunikácie. Ako výstup okrem iného autor uvádza dve z ciest integrálneho uzdravenia, ktoré podľa skúsenosti účinne reagujú na „choroby mediálnej civilizácie“: „cestu srdca“ a „mystiku prírody“, ktoré v práci podrobne opisuje.

6. Otázky

- Na strane 315 píšete: „Liturgické slávenie je ontologicky najintenzívnejšia forma stretnutia, či už v intenzite modlitby (je to spoločná modlitba celej Cirkvi, modlitba samého Krista), ale aj čo sa týka vnútornej hĺbky spojiva, ktoré krstom spája tých, čo liturgiu slávia. Patrí medzi základné duchovné skúsenosti, na ktorých má pravidelnú účasť najväčší počet veriacich.“ Ako sa vysporiadať so situáciou liturgických slávení a „mediálnej“ účasti na sláveniach počas obmedzení Covid19? Nie je riziko, že aj po uvoľnení opatrení ľudia spohodlnejú a nebudú mať ochotu prichádzať do chrámu a budú si žiadať online slávenia? Ako tomu zabrániť?
- Ktorá choroba mediálnej civilizácie deti a mladých je podľa vás najnebezpečnejšia, prečo a aká je možná terapia?
- Ako zaviesť Mediálnu spiritualitu do praxe pre klerus a pre veriacich, prosím načrtnite konkrétne návrhy pre farnosť, dekanát, diecézu, resp. Cirkev.

7. Záverečné stanovisko oponenta

Habilitačná práca je inšpiratívna, inovatívna a ponúka možnosti ďalšieho bádania v tejto oblasti. Prínos tejto práce je jednoznačný, prezentuje vedecké a zároveň praktické impulzy pre rozvoj spirituality resp. mediálnej spirituality. Vyzdvihujem prácu a angažovanie autora habilitačnej práce v oblasti médií v Cirkvi a vyslovujem osobné uznanie. Chcem vysloviť aj

konštatovanie, že podľa mojich vedomostí, práca podobného charakteru na Slovensku dosiaľ ešte nebola publikovaná, čo umocňuje jej dôležitosť. V závere konštatujem, že habilitačná práca prináša požadované nové poznatky, je originálne spracovaná, má z teologického hľadiska vedecký prínos a spoločenský význam a **spĺňa** požiadavky na uvedený typ kvalifikačných prác. Z vyššie spomenutých dôvodov **navrhujem a odporúčam**, aby VR RKCMBF UK v Bratislave po úspešnej obhajobe habilitačnej práce udelila **ThLic. Mariánovi Gavendovi, PhD.** vedecko-pedagogický titul „docent“ v odbore habilitačného konania a inauguračného konania Katolícka teológia.

V Prešove 31.12.2020

prof. ThDr. PaedDr. Ing. Gabriel Paľa, PhD.
oponent